

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

10 בנובמבר, 2016

www.idi.org.il

עבור: חברי ועדת השרים לעניני חקיקה

מר ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

ד"ר ג'ורג' שולץ

יו"ר של כבוד

מר אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

מר יוחנן פלסטר

נשיא

ד"ר אריק כרמון

נשיא מייסד

המועצה הבינלאומית

ד"ר מרטין אינדיק, ארה"ב
סנטור רוברט בדנר, צרפת
פרופ' רונן בוגדנו, בריטניה
השופט סטיבן ביייר, ארה"ב
ד"ר אימי גוטמן, ארה"ב
ד"ר ג'וזף ג'וספה, גרמניה
השופט דליה דורנר, ישראל
פרופ' רונלד דניאלס, ארה"ב
ד"ר סידי דול, ארה"ב
השגריר צ'ארלס היל, ארה"ב
פרופ' משה הלברטל, ישראל
לורד ג'ורג' ווידנפלד, בריטניה
לורד הרי ק' וולף, בריטניה
סר ג'יימס ד' וולפנסון, ארה"ב
פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב
סנטור ג'וזף ליברמן, ארה"ב
פרופ' דומיניק מואיזי, צרפת
פרופ' רוברט מנקין, ארה"ב
פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה
השופט אברהם סופר, ארה"ב
מר ברט סטפנס, ארה"ב
השופט רוזלי סילברמן אבליה, קנדה
ד"ר הנרי קיסינג'ר, ארה"ב
פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב
פרופ' הנרי רוזובסקי, ארה"ב
פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב
פרופ' גבריאלה שלו, ישראל
השופט מאיר שמגר, ישראל

חברי הוועד המנהל

מר אלפרד אקירוב

מר דב כהרב

מר אדו ויגודמן

פרופ' יפה זילברשץ

מר שאוקי ח'טיב

פרופ' מנאל טרכטנברג

מר סלי מדידור

מר אבינועם נאור

עוזר אבי פיישר

פרופ' זאב צחור

מר יוסי קוצ'יק

סגני נשיא המכון

פרופ' מרדכי קרמינצ'ר, מחקר

פרופ' ידידיה צ' שטרן, מחקר

ד"ר ישי ג'סי, פרס, אסטרטגיה

ראש צוות היישום

עוזר דן לנדאו

עמיתים בכירים

אלוף [מיל'] עמיחי אילון

פרופ' חנוך דגן

פרופ' מומי דהן

פרופ' תמר הרמן

פרופ' שחר ליפשיץ

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' גדעון רהט

פרופ' אלי שאלתיאל

פרופ' יובל שני

הנדון: הצעת חוק הדגל, הסמל והמנון המדינה (תיקון – הצבת דגל באירוע ציבורי), התשע"ו-2016

אנו מבקשים להתנגד להצעת החוק.

הצעה זו מבקשת לפגוע בחירותם של נשיא המדינה, ראש הממשלה, חברי הכנסת, שרי הממשלה ושגרירי מדינת ישראל, להשתתף באירוע פומבי בו לא יוצב דגל המדינה או לנאום באירוע בו לא יוצב על הבמה שעליה יישא הנציג את נאומו, במקום בולט לעין ולאורך כל זמן הנאום. ההצעה למעשה תצר את חופש הביטוי של נציגים רשמיים של המדינה ותמנע מהם להשתתף באירועים פומביים בהם לא יוצב דגל המדינה. כמו כן, היא תפגע בפעילותם של נציגי הציבור בחו"ל בכך שלא יתאפשר להם לנאום אלא על בימה שבה יוצב דגל ישראל. לטעמנו, ההצעה לא רק שאינה מכבדת את דגל ישראל אלא שהיא מבזה אותו.

מהות המוצע בהצעה

1. ההצעה מבקשת להטיל חובה על מספר נציגים רשמיים של המדינה בהם נשיא המדינה, ראש הממשלה, חברי הכנסת, שרי הממשלה ושגרירי מדינת ישראל (לפי ההגדרה בחוק – "נציג רשמי של המדינה"):

א. ההצעה מטילה חובה להצבת דגל המדינה באירוע פומבי שבו מיועד להשתתף נציג רשמי של המדינה, וכן ההצעה קובעת כי בכל אירוע ציבורי שבו מיועד לשאת נאום נציג רשמי של המדינה, יוצב דגל המדינה על הבמה שעליה יישא את נאומו, במקום בולט לעין ולאורך כל זמן הנאום.

ב. נציג רשמי כאמור המשתתף באירוע ציבורי שבו לא הוצב דגל המדינה יהיה מנוע מלהשתתף באירוע ציבורי של אותו הגוף שאירגן את האירוע הציבורי לתקופה של שישה חודשים. ההצעה לא מפרטת כיצד תיאכף הסנקציה על נציגי הציבור שלא להשתתף באירוע כזה.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

ג. בנוסף, הצעת החוק קובעת סנקציה כספית בגובה אלפי שקלים על העובר על ההוראות המפורטות בחוק. מנוסח ההצעה לא ברור האם הקנס הכספיים יושת על נציג הציבור או על הגוף שארגן את האירוע הציבורי.

תכלית ההצעה

2. הצעת החוק קובעת כי תכליתה היא למנוע מצב בו משתתף נציג רשמי של המדינה באירוע שבו לא מוצב דגל המדינה. עם זאת, הצעת החוק לא מפרטת מה הנזק הנגרם מקיומו של ארוע כזה. קשה להבין מדברי ההסבר להצעת החוק מדוע יש צורך להטיל חובה להצבת דגל בכל אירוע פומבי בו משתתף נציג ציבורי כמפורט בהצעה. אף שאנו בהחלט מכבדים את דגל ישראל, ואף מכבדים נציגי ציבור שיתנו את השתתפותם בארוע שכזה בהצבת דגל – מדוע יש צורך בחוק כזה? מהו האינטרס המוגן החשוב כל כך, המצדיק פגיעה בחופש הביטוי, זכות חוקתית מהמעלה הראשונה בדמוקרטיה בכלל ובישראל בפרט, ועוד בחופש הביטוי של נציג ציבור – שהוא חופש ביטוי פוליטי – מהסוג הגרעיני והמוגן ביותר? ההצעה לא רק שאינה מכבדת את הדגל, היא מביישת אותו. היא הופכת את הדגל לכלי לסתימת פיות ולהשתקה.

פגיעה בחופש הביטוי

3. ההצעה כאמור מונעת מנציג ציבור להשתתף באירוע שבו לא יוצב דגל. בכך ישנה פגיעה מהותית בחופש הביטוי של נציג ציבור, וכן בחופש הביטוי של הגוף המארגן. יש להדגיש כי ישנה חשיבות עליונה על שמירה על חופש הביטוי הפוליטי ובייחוד על חופש הביטוי של נציגי ציבור. האיסור על נאום באירוע ציבורי אם לא יוצב דגל במקום בולט על הבמה פוגע פגיעה קשה בזכות זו. כאמור, מובן שגם כיום כל נציג ציבור רשאי לסרב לנאום אם אין תולים דגל ישראל בארוע בו הוא משתתף.

4. בנוסף, הסנקציה שתוטל על הנציג שיפר את הוראות החוק האמורות תמנע ממנו להשתתף באירוע של אותו הגוף בעתיד תמוהה ומעלה שאלות קשות של אכיפה. האם יוטלו הגבלות על חופש התנועה של אותו ח"כ? האם מישהו מתכוון ברצינות לעצור ח"כ בדרכו להשתתף בארוע, אך משום הפרתו את הוראות החוק?

5. קשה להתכחש לעובדה שבקרב המיעוט הערבי ההזדהות עם סמלי המדינה וביניהם הדגל חזקה פחות מאשר בציבור היהודי – וזאת משום שהדגל מסמל את היותה של ישראל מדינת הלאום של העם היהודי – עובדה שחלקם לא מזדהים איתה. לפיכך, קיומה של חובה שכזו תפגע אף יותר בחופש הביטוי של נציגי הציבור הערבי. זאת, לאו דווקא בשל התנגדותם של נציגי הציבור עצמם להצבת הדגל, אלא בשל התנגדותם של

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

גופים בקרב המיעוט הערבי לקיים את הדרישות האמורות בחוק. ניתן להתייחס במורת רוח לחוסר ההזדהות של חלק מהציבור הערבי עם דגל המדינה. מה שלא ניתן לצפות הוא שאמצעי כפייה מהסוג המוצע יגבירו את הזדהות המיעוט הערבי עם הדגל. ההיפך הוא הנכון.

ההצעה תגרום נזק לפעילותם של הנציגים הרשמיים בחו"ל

6. ניתן להניח שההצעה תמנע גם מנציגים רשמיים כאמור להשתתף באירועים בחו"ל על אף שקיים אינטרס חזק לנוכחות של נציג ישראלי. למעשה, מארגני אירועים שיחליטו לא להציב את דגל המדינה יוכלו לדחוק את הנציגים הישראליים ולמנוע מהם לא רק לנאום אלא גם להשתתף באירוע.

ראוי כי המדינה תדחה הצעה מיותרת ופוגענית זו.

בכבוד רב,

ד"ר עמיר פוקס, עו"ד

ראש התכנית להגנה על

ערכים דמוקרטיים,

המכון הישראלי לדמוקרטיה

פרופ' מרדכי קרמניצר

סגן נשיא למחקר

המכון הישראלי לדמוקרטיה